

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 6/2012

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning.
Spørsmål om klagefristen er oversittet.

Beslutningsdato: 20. september 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge – skadelidte har krav på maksimal kompensasjon.
Saksomkostninger for klageomgangen dekkes delvis.

1. Prosessuelt - habilitet

Av sakens dokumenter fremgår at skadelidte i forbindelse med en trafikkulykke på 90-tallet, har vært bistått av en advokat som arbeider i kontorfellesskap med et av nemndsmedlemmene, Eva Klepsland Drageset. Dette forhold er gjort kjent for begge parter. Det er ikke blitt reist inhabilitetsinnsigelser mot Drageset fra noen av partene. Nemnda har også på selvstendig grunnlag vurdert Dragesets habilitet og har konkludert med at det ikke er grunnlag for at Drageset skal vike sete.

2. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, deltok i FN-tjeneste i ████████ i ████████. Under tjenesten opplevde han især én dramatisk situasjon i ████████. Tiden etter FN-tjenesten var preget av jevnlig drikking som resultat av vedvarende psykiske stressreaksjoner etter dimisjon. De første månedene etter tjenesten hadde skadelidte sporadisk kontakt med psykiatrisk poliklinikk ved Solli Nervesanatorium. Etter hvert fikk skadelidte jobb som sjåfør ved ████████ ██████████ der han jobbet cirka seks måneder i 1978/1979. Han kjørte og smådrakk, hadde problemer med å forholde seg til andre, orket ikke mer og sa opp. Deretter jobbet han en periode på anlegg i ████████, der det gikk bra jobbmessig, men han måtte slutte på grunn av drikkingen. Hans siste jobb var som platearbeider og sveiser ved ████████, der han jobbet frem til 1982.

Han har siden vært mer eller mindre 100 % sykmeldt. Han fikk bl.a. anfall som var sterkt angst- og panikkpregede med skjelving, hjertebank, følelsen av å miste kontroll. I 1982 var han innlagt på medisinsk avdeling, HUS etter overdose på alkohol/antidepressiva. Senere samme år ble han innlagt på Solli der han var døgnpasient i cirka to måneder, deretter dagpasient og så poliklinisk kontakt frem til september 1983. Siden 1986 har skadelidte vært innvilget uføretrygd på psykiatrisk grunnlag. I forbindelse med søknad om uføretrygd ble det utarbeidet erklæring av psykiater Terje Andersen datert 28. mars 1985, hvor det konkluderes med at skadelidte må anses for å være varig ervervsmessig ufør med en uføregrad på 100 %, og at videre behandling/attføring ikke synes aktuell.

I 1994 forsøkte skadelidte i regi av trygden, å komme i arbeid igjen, og begynte å jobbe hos ██████████. I 1995 ble han imidlertid utsatt for en trafikkulykke der han ble påkjørt bakfra og pådro seg nakkedistorsjonsskade. I nevropsykologisk spesialistundersøkelse datert 7. juli 1997 fremgår det at skadelidte har «en lett posttraumatisk stressreaksjon etter aktuell ulykke» og at arbeidskapasiteten sannsynligvis er nedsatt med 20-30 % i forhold til før ulykken. I forbindelse med søknad om menerstatning ble det innhentet spesialisterklæring fra nevrolog Endre Wærness datert 6. mars 1998, der det konkluderes med at den medisinske uføregraden for den aktuelle skaden utgjør 25 %. Den 29. juli 1998 ble skadelidte innvilget menerstatning. Åsane trygdekontor godkjente skaden han ble utsatt for som yrkesskade og den medisinske invaliditeten ble ansett for å utgjøre 15-24 %. Basert på de sakkyndige erklæringer og i forhandlinger mellom skadelidte og forsikringsselskapet, ble det fra forsikringsselskapet utbetalt en samlet erstatning på kr 100.000 og som også inkluderte utgifter til advokat.

I 2010 fremsatte skadelidte krav om erstatning for psykiske senskader etter FN-tjenesten. I den forbindelse ble det innhentet spesialisterklæring fra psykiater Vesna Puzic. Dr. Puzic konkluderer med at skadelidte har diagnosene PTSD, agorafobi med panikkklidelse og tilbakevendende depresjon. Hun kommer til at det er klar årsakssammenheng mellom tjenesten

og den psykiske belastningslidelsen og den medisinske invaliditeten settes til 42 %. Avslutningsvis viser dr. Puzic til NAVs vurdering om at bilulykken i 1995 har bidratt til 30 % av skadelidtes ervervsmessige uførhet. På bakgrunn av erklæringen og sakens øvrige dokumenter har SPK i vedtak av 20. juni 2011 tilkjent skadelidte kompensasjon for en varig nedsatt ervervsevne på 70 %.

Vedtaket ble foreløpig påklaget 20. desember 2011 og begrunnet ved brev av 12. januar 2012. SPK anførte at klagen var fremsatt for sent. Klagefristen er 3 uker, jf forskriften § 9, jf forvaltningslovens § 29. Skadelidte har anført at klagen bør tas under behandling, jf. forvaltningsloven § 31, idet fristoversittelsen i hovedsak skyldes skadelidtes psykiske plager. Det ble fremholdt at skadelidte allerede i 1985 ble tilkjent 100 % uførepensjon. Videre ble det opplyst at skadelidtes arbeidsforhold hos [REDACTED] opphørte på grunn av psykiske problemer, før han ble involvert i trafikkuulykken. Det blir anført at SPKs bevisvurdering og lovanvendelse er uriktig.

For Klagenemnda møtte skadelidte sammen med sin advokat. Skadelidte gjorde rede for at han under fremsettelse av klagen henvendte seg til SPK med spørsmål om han kunne engasjere advokat og fikk beskjed om at han måtte ha en diagnose for å ha krav på det. Bakgrunnen for at klagefristen er oversittet skyldes at skadelidte under utredning hos psykiater Puzic begynte å bli dårlig og fikk flashbacks. Han flyttet derfor i en båt for å hente seg inn igjen. Først da han flyttet hjem igjen åpnet han brev. Skadelidte tok kontakt med advokat Holvik etter oppfordring fra en veteranvenn seks måneder etter at vedtak fra SPK forelå. Det ble anført at trafikkuulykken medførte brist i nakken, og at skadelidte ikke har noen problemer med nakken lenger. Hvis påkjørselen ikke hadde skjedd, ville skadelidte ha gått tilbake til trygd. Det hadde han gitt beskjed til Trygdekontoret om før trafikkuhellet fant sted. Det anføres at hele uførheten skyldes psykisk lidelse som følge av FN-tjenesten, der brist i nakken som følge av bilulykken har vært av forbigående art.

3. Nemndas vurdering

Vdr spørsmål om fristoversittelse:

Det er på det rene at klagefristen er oversittet. Saken reiser spørsmål om klagen behandles til tross for at klagefristen er oversittet med seks måneder, jf. forvaltningsloven § 31. Oppreisning kan gis dersom skadelidte gjør det sannsynlig at forsømmelsen ikke kan legges ham eller hans fullmektig til last eller dersom særlige forhold ellers taler for oppreisning og forsømmelsen ikke er forsettlig.

Skadelidte har ikke vært representert ved advokat. Det er videre på det rene at skadelidte har hatt massive psykiske plager, og at disse har vært medvirkende til at han ikke klaget i tide. Skadelidte har selv reist spørsmål om han har krav på advokatbistand overfor SPK. I den forbindelse vises det til skadelidtes e-post til SPK, hvor han spør: «*Har jeg forresten krav på gratis juridisk bistand i erstatningssaken?*» SPK besvarte dette i mail til skadelidte, hvor det fremgår «*Når det gjelder dekning av utgifter til juridisk bistand følger det av kompensasjonsforskriften § 10 at rimelige og nødvendige utarbeidelse til juridisk bistand i anledning saken dekkes i den utstrekning skadelidte kan dokumentere en psykisk belastningsskade og tjeneste i internasjonal operasjon*». Skadelidte har tolket formuleringen dithen at han må ha en diagnose før han kan få advokathjelp. Etter nemndas vurdering kan det reises spørsmål ved om SPK har vært så tydelig som de bør være for å oppfylle veiledningsplikten etter forvaltningsloven. Med bakgrunn i skadelidtes helsetilstand, er nemnda av den oppfatning at SPK burde anbefalt skadelidte å engasjere advokat. For nemnda fremstår det som overveiende sannsynlig at skadelidte om han hadde hatt advokatbistand, ville fremmet klage innenfor

fristen. Det forelå gode grunner for å få saken prøvet, i det spørsmålet om betydningen av trafikkulykken for skadelidtes ervervsuførhet åpenbart ikke var grundig utredet. Den sakkyndige har kun vist til en erklæring snaut 15 år tilbake i tid. Det faktum at skadelidte ikke har vært representert ved advokat, har etter nemndas syn relevans for vurderingen av om det foreligger særlige grunner etter forvaltningslovens § 31. Det ble sendt klage umiddelbart etter at skadelidte henvendte seg til advokat etter å ha fått vite av en veteranvenn at vedtaket var tvilsomt. Nemnda finner videre grunn til å fremholde at nettopp den lidelse som er årsak til at skadelidte ble innvilget delvis erstatning, også er grunnen til at skadelidte ikke evnet å ivareta sine interesser.

Det vises også til annen nemndspraksis, som uttrykker at det normalt sett er å anse som en særlig grunn dersom det er sannsynlig at klagers krav vil føre frem. Nemnda har kommet til at det foreligger slike særlige grunner at saken bør behandles.

Vdr spørsmålet om graden av ervervsuførhet:

Nemnda legger til grunn at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som følge av internasjonal tjenestegjøring. Det er videre på rene at skadelidte er 100 % ervervsufør pr idag. Det sentrale spørsmål er om hele uførheten kan tilbakeføres til FN-tjenesten eller om skadelidte ville ha vært hel eller delvis ufør også tjenesten tenkes borte.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. I den sammenheng presiser at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. SPKs vedtak innebærer en forståelse av at skadelidte som følge av andre årsaker som ikke relaterer seg til tjenesten, ville ha blitt varig ervervsmessig ufør med 30 % også om delttagelse i militære operasjoner tenkes bort. Bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis ervervsmessig ufør, påhviler staten. Det vises for så vidt til Rt. 1999 s. 1473, og nemndas vedtak i blant annet sak 4/2011, 6/2011, 9/2011, 15/2011, 19/2011 og 31/2011.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010, hvor det heter: «*Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag.*» Nemnda har i tidligere avgjørelser presisert at dette også får konsekvenser for kravene til bevis for så vidt gjelder spørsmålet om skadelidte ville ha falt uansett.

SPK har anført at skadelidte er 30 % ervervsmessig ufør på grunn av bilulykken, og begrunner dette med henvisning sakens dokumenter og dr. Puzics erklæring.

Dr. Puzics foretar ingen selvstendig vurdering av hvorvidt bilulykken fra 1995 har bidratt til ervervsmessig uførhet hos skadelidte. Avslutningsvis skriver hun imidlertid følgende i sin erklæring: «*Ville bare nevne på slutten at skadelidte hadde en bilulykke i 1995 som etter en vurdering fra NAV har bidratt til 30 % ervervsmessig uførhet.*». Hvilken betydning dette har for skadelidtes ervervsuførhet i dag, blir ikke vurdert.

På tidspunktet for trafikulykken var skadelidte allerede 100 % uføretrygdet etter vedtak i om uføretrygd i 1986 og han var i jobb som ledd i et prøveprosjekt i samarbeid med trygdekontoret. Etter nemndas syn danner ikke bilulykken grunnlag for å anta at skadelidte ville vært ute av arbeidslivet uansett. Slik skaden og symptomene er beskrevet så vel i de medisinske erklæringer fra nevrolog Endre Wærness og spesialist i klinisk psykologi og nevropsykologi, Odd-Arne Reiersen, som de vurderinger som fremkommer i Rekons rapport, og som dannet grunnlaget for forliket med skadeforsikringsselskapet med en total utbetaling på kr 100.000,-, tilsier etter nemndas vurdering at nakkeskaden har vært marginal og av forbigående art. Det vises for så vidt også til etterfølgende medisinsk dokumentasjon, hvor skadelidtes psykiske plager fremstår som den alt overveiende årsak til hans funksjonsnedsettelse. Nemnda finner på denne bakgrunn at det ikke er sannsynliggjort at skadelidte ville falt ut delvis uansett, om tjenesten tenkes borte. Nemnda mener det ikke foreligger tilstrekkelig dokumentasjon til å legge til grunn at skadelidte er 30 % ervervsmessig ufør på grunn av bilskaden. Spesialisterklæringen fra nevrologen ble avgitt for snart 15 år siden. Pr i dag er det skadelidtes psykiske plager som er sterkt fremtredende i hans symptombylle. Det er videre på det rene at skadelidte allerede umiddelbart etter tjeneste var så vidt sterkt plaget, at han ikke fungerte i arbeidslivet og disse plagene har vært fremtredende i hans liv hele veien deretter.

På denne bakgrunn legges til grunn at skadelidte er påført varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Denne har vært en nødvendig tilstrekkelig betingelse for at han i dag er 100 % varig ervervsmessig ufør. Konsekvensen av dette er at skadelidte har krav på full kompensasjon etter forskriftens § 4. Det er allerede utbetalt kompensasjon for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 70 %. Skadelidte tilkommer ytterligere 30 % av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet. Pr i dag utgjør dette kr. 862 281. Dersom grunnbeløpet endres før oppgjør finner sted, skal den nye satsen legges til grunn, jf. forskriften § 4 andre ledd.

For klageomgangen har advokat Holvik fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 40 968,75 inkl.mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 17 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Klagenemnda viser til at advokat Holvik til sammen har satt opp 1 time i tilknytning til rent sekretærarbeid. Rent sekretærarbeid faller utenfor rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand. Advokat Holvik har videre fakturert fravær fra kontoret utover normal arbeidstid, i det han har hatt reise fra Bergen til Oslo. Nemnda finner det ikke rimelig å dekke reisetid utover normal arbeidstid, og gjør derfor fradrag for ytterligere 1 time. Etter dette legges til grunn at utgifter tilsvarende 15 timer og 15 minutter er dekningsmessige som rimelige og nødvendige i anledning saken.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 6 619, som også inkluderer utgifter i forbindelse med at skadelidtes kone møtte for nemnda. Nemnda vil bemerke at det normalt kun er skadelidtes reisekostnader som dekkes under ordningen. Det er imidlertid fremlagt legeerklæring, hvor det fremgår at skadelidte har behov for reisefølge. Kostnadene for skadelidtes kone dekkes all den tid de ligger innenfor det rimelige og nødvendige. Nemnda legger til grunn at utgiftene ligger innenfor det rimelige og nødvendige og kravet tas i sin helhet til følge.

4. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har krav på maksimal ytelse etter kompensasjonsforskriften. SPK skal utbetale ytterligere 30% av 35G, tilsvarende kr. 862 281,- til skadelidte,

Utgifter til juridisk bistand og reiseutgifter i klagebehandlingen dekkes med kr. 42 837,75
inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 1. november 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder